

An evaluation on the regulations relating the working lives of the football trainers in Turkey considering the economic consequences

Ekonomik sonuçları açısından Türkiye’de futbol antrenörlerinin çalışma hayatına ilişkin düzenlemelerin değerlendirilmesi

**Muazzez Şaşmaz Ataçoğu¹
Mert Kerem Zelyurt²**

Abstract

In Turkish football working life of trainers is regulated by “The instruction of the status of training men and working principles” and “The instruction of training men education and classification” which are prepared by Turkish football federation. The impulse of this research is formed by signs regarding existence of complaints and problems that arise around profession of training in the context of the instruction practices. In the study, it is intended to reveal how the current trainer working principles and promotion practices effect trainers’ working processes in terms of economic consequences. The sample of the study consist of football trainers working in Turkish football leagues. The sample group consist of 12 football trainers. These are football trainers who have UEFA PRO, UEFA A, UEFA Elit A, UEFA B licenses. In study “Semi-Structured in-depth interview” which is a research technique peculiar to “Qualitative Method” has been applied. Interviews were recorded on a voice recorder, and then relevant texts remaining in the scope of research question limits transferred to “Word” file. Three main theme has been determined with performing thematic analysis on the relevant text. The title of the first theme is “The

Özet

Türk futbolunda antrenörlerin çalışma hayatı Türkiye Futbol Federasyonu’nca hazırlanan “Teknik adamların statüsü ve çalışma esasları talimatı” ve “Teknik adamların eğitimi ve sınıflandırılması talimatı” ile düzenlenmektedir. Bu araştırmanın itkisini, talimat uygulamaları bağlamında antrenörlük mesleği çevresinde oluşan şikayet ve sorunların varlığına dair işaretler oluşturmuştur. Çalışmada, mevcut antrenör çalışma esasları ve yükselme uygulamalarının, antrenörlerin çalışma süreçlerini ekonomik sonuçları açısından nasıl etkilediğini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Çalışmanın örneklemini Türkiye futbol liglerinde çalışan antrenörlerden oluşmaktadır. Örneklem grubu 12 futbol antrenöründen oluşmaktadır. UEFA PRO, UEFA A, UEFA Elit A, UEFA B belgelerine sahip futbol antrenörleridir. Çalışmada “Nitel Yöntem”e özgü bir araştırma tekniği olan “Yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme” uygulanmıştır. Yapılan görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiş, sonrasında araştırma sorusunun sınırları kapsamında kalan ilgili metinler “Word” dosyasına aktarılmıştır. İlgili metin üzerinde tematik çözümleme yapılarak 3 ana tema belirlenmiştir. Birinci temanın başlığı “Antrenör lisans kursları sorunsalı”, ikinci temanın başlığı “Antrenör

¹Araş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, m.sasmazatacogugu@gmail.com

²Araş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, k.zelyurt@gmail.com

problematic of trainer license courses”, the title of the second theme is “Trainer stages and the problematic of UEFA PRO”, the title of the third theme is designated as “The problematic of informal training and working limitation principle”. The general results from the data of the research are: tendency of nepotism in queue system in the trainer courses, very high level of trainer course fees, situation of being forced to go abroad for trainer courses; UEFA PRO practice gives advantage to part of a particular trainers, limitation of promotion opportunities, tendency to increase unemployment; emphasize the increase of informal training despite the instruction items, diploma rental and the phenomenon of trainers without diploma. It is understood from the results that some of the issues in the instructions should be re-examined. The implementation of a new re-examining and reform should be applied in the direction of overlapping interests of both Turkish trainers and clubs in our country.

Keywords: Football trainers; instruction; UEFA PRO; trainer licenses; labour force; employment; unemployment.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

GİRİŞ VE AMAÇ

Ekonomik bir sektör olarak kabul edilen futbolda, özellikle futbolcular ve çeşitli kademelerdeki antrenörler için, çalışma hayatları bağlamında düzenlemelere göre istihdam edildikleri bir çalışma alanı ortaya çıkmaktadır. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), çalışmamızın öznesi olan profesyonel teknik adamları “Bir kulüple yazılı sözleşme yapmış olan, kendisine futbol faaliyetleri kapsamında yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan ve TFF’den profesyonel takım çalıştırma lisansı almış teknik adamlar” (md.3) olarak tanımlamıştır (TFF Teknik Adamların Statüsü ve Çalışma Esasları Talimatı, 2010, md.3).

Futbol işgücü piyasası içerisinde işgücünün bir kısmını oluşturan futbol antrenörlerinin çalışma hayatları Türkiye Futbol Federasyonu’nca hazırlanan “Teknik adamların statüsü ve çalışma esasları talimatı” ve “Teknik adamların eğitimi ve sınıflandırılması talimatı” ile düzenlenmektedir. Futbol antrenörleri, sahip oldukları lisans derecelerine göre ayrılmaktadırlar. Son verilere göre Türkiye’de UEFA Pro lisanslı antrenör sayısı 424’e ulaşmış; UEFA A lisansına sahip 1607 ve B lisansına sahip 3124 teknik adam bulunmaktadır (<http://www.haberturk.com/yenimedya/haber/1122801-aslinda-hepsi-birer-tesaduftu>, 17.11.2016).

Futbol antrenörlerinin istihdamı, kulüpleriyle yaptıkları belirli süreli iş sözleşmelerinden ve bu tür sözleşmelerin yarattığı iş güvencesizliğinden dolayı geçici istihdamın özgün bir örneğidir. İstihdam edilebilme özelliklerine haiz olma sürecinden bir kulüple anlaşma veya anlaşmama koşullarına kadar sınıflandırılan antrenörlerin çalışma hayatı çeşitli düzenlemeler ile

kademeleri ve UEFA PRO sorunsalı”, üçüncü temanın başlığı ise “Kayıtdışı antrenörlük sorunsalı ve çalışma sınırlaması esası” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın verilerinden genel olarak şu sonuçlar çıkmaktadır: antrenör kurslarındaki sıra sisteminde kayırmacılık eğilimi, antrenör kurs ücretlerinin çok yüksek düzeyde olması, yurtdışında antrenör kursuna gitmeye mecbur kılınma durumu; UEFA PRO uygulamasının belirli bir antrenör kesimine avantaj sağladığı, yükselme olanaklarının sınırlandırıldığı, işsizliğin artma eğilimi; talimat maddelerine rağmen kayıtdışı antrenörlüğün fazlaştığının vurgulanması, diploma kiralama ve diplomasız antrenörler olgusu. Sonuçlardan da anlaşılmaktadır ki talimatlardaki bazı hususların yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Yeni bir gözden geçirme ve reform uygulaması hem Türk antrenörlerinin hem de ülkemizdeki kulüplerin birbiriyle örtüşen çıkarları yönünde tatbik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Futbol antrenörleri; talimat; UEFA PRO; antrenör lisansları; işgücü; istihdam; işsizlik.

şekillendirilmektedir. Serbest piyasa ekonomisindeki rekabetten payını alan antrenörler tabii oldukları bu düzenlemeler yoluyla da kimi zaman bir kulüple anlaşabilmekte kimi zaman da işsiz kalabilmektedir.

Antrenörün bir kulüple resmi sözleşme yapabilmesi için görüşme yaptığı kulübün bulunduğu lig kategorisinde takım çalıştırabilecek antrenör lisansına sahip olması gerekmektedir. Antrenörün ilgili lisansa sahip olması için ise o lisansın kursunu başarıyla tamamlamış olması gerekmektedir (TFF Teknik Adamların Eğitimi ve Sınıflandırılması Talimatı, 2016 md.8). Antrenör lisans kursları hususunda antrenörlerin çalışma hayatlarını etkileyen en önemli nokta ilgili lisansın kursuna başvurudaki ön koşullar ve çalışma alanı tanımlaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle her bir üst kademe antrenör lisansına başvuru için sahip olunan antrenör lisansı ile en az 3 sezon süreyle çalışmaya dair düzenleme antrenörlerin hem yükselme imkanlarını ve hem de istihdam biçimlerini etkilemektedir.

Antrenörlerin çalışma hayatını ilgilendiren düzenlemeler ve antrenör emek piyasasının yapısı antrenörler ve kulüpler arasındaki çalışma ilişkilerini kimi zaman kayıtdışı yollara da itebilmektedir. “Kayıtdışı istihdam, istihdam faaliyetlerinin (üretim ve hizmet) resmi belgelere dayandırılmaması ve böylece resmi kayıtlara girmemesi, bunun sonucunda vergisel ve zorunlu sosyal yükümlülükler de dahil olmak üzere tüm yükümlülüklerin, mali ve sosyal güvenlik kurumlarının denetim alanı dışına çıkarılmasıdır.” (Güloğlu, 2005). Uygulamada futbol antrenörleri ve kulüpler, antrenörlerin sahip oldukları lisans belgeleri ilgili kulübün yer aldığı lig kategorisinde çalışmalarına izin vermese de anlaşabilmektedirler. Örneğin, antrenörün sahip olduğu antrenörlük lisansı 3.ligde ancak yardımcı antrenör olmasına izin verse de, kulüp o antrenörle teknik sorumlu olarak anlaşıp resmi kayıtlarda lisansına uygun pozisyonda tescil ettirip, gerekli belgeye sahip bir antrenörle ise resmi kayıtlarda teknik sorumlu olarak sözleşme yapmaktadır. Böylelikle antrenörlerden biri sahip olduğu belgeyi kiralamış olmakta ancak çalışma hayatına yönelik işlevselliğini yitirmekte, diğeri ise kamu oyu tarafından teknik sorumlu olarak tanınmakla birlikte TFF tarafından kayda alınmayacak bir teknik sorumlu olmaktadır. Kimi zaman lisans belgesi yetersizliği, antrenörün sahaya girmesine bile engel teşkil etse de uygulamada talimatların dışına çıktığı da görülebilmektedir. Kulüpler ve antrenörler arasındaki bu türden anlaşmalar karşılıklı maddi ve sosyal yükümlülükleri de etkilemektedir. Diğer taraftan teknik adamların aynı sezon içerisinde en fazla iki kulüple anlaşma yapabilmesine dair sınırlama da antrenörlerin çalışma süreçlerini çeşitli sonuçlarıyla etkileyebilmektedir.

Türkiye profesyonel futbol liglerinde 127 profesyonel futbol kulübünün varlığı dikkate alındığında, bu kulüplerde 1 teknik direktör ve en az 2 yardımcı antrenörün istihdam edildiği varsayılırsa antrenörlerden bir kısmının işsiz kalacağı, bir kısmının da amatör liglerde çalışmak durumunda kalacağı anlaşılabilir. Bununla birlikte, Türkiye’de teknik sorumluların uzun süreler görev yapmadığı da dikkate alınır (Egesoy, 2010) sürekli olmayan bu istihdam biçiminin mesleğe özgü düzenlemelerinin bu mesleği icra edenler ile onları istihdam edenler arasındaki menfaatleri dengeleyecek şekilde düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Futbol antrenörlerinin çalışma hayatına dair söz konusu yasal kuralların futbol sektöründe futbolculuk bağlamında ün yapmış bazı antrenörleri etkilemediği, ancak geniş bir antrenör kitlesi için de çeşitli sorunlar yarattığı gözlemlenmektedir. Bu çalışmanın temel sebebi de söz konusu çalışma ilişkilerine dair antrenörlerin yaşadığı olumsuzlukları ortaya koyarak, bu sorunları bilimsel olarak tartışmaya açmak ve olası çözümlere katkıda bulunma düşüncesi olmaktadır. *Bu çalışmada, profesyonel liglerde uygulamadaki futbol antrenörlüğü mesleği, antrenörlerin çalışma hayatını düzenleyen bir bağımsız değişken olarak değerlendirilebilecek talimatlar bağlamında incelenmektedir. Resmi talimat kurallarının antrenörlerin eğitim süreçlerine, kariyer imkanlarına, istihdam biçimlerine ve özellikle ekonomik kazanımlarına etkilerini ortaya koymak, çalışmanın amacını oluşturmaktadır.*

YÖNTEM

Araştırmada antrenörlerin meslek hayatlarında tabi oldukları talimatlara ve talimatların ekonomik sonuçlarına dair veri elde etmek için nitel veri toplama araçlarından yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır.

Araştırmanın örneklemini Türkiye profesyonel futbol liglerinin çeşitli kategorilerinde çalışmış 12 futbol antrenörü oluşturmaktadır. Antrenörlerin 4’ü UEFA PRO, 4’ü UEFA A, 1’i UEFA Elit A, 3’ü UEFA B belgelerine sahip futbol antrenörleridir. Örnekleme alınan UEFA antrenör kademelerinin hiyerarşik çeşitliliği yansıtmasının amacı, antrenörlerin genel sorunlarına dair ipuçlarını ortaya koymaktır.

Ses kayıt cihazına kaydedilen görüşmeler, sonrasında Word metnine aktarılmıştır. Görüşmelerde her bir antrenörle en kısa görüşme süresi ortalama 5 dakika en uzun süre ise 22 dakika olarak yürütülmüştür. Yapılan görüşmelerin süresi ve kapsamı kişilerin alana ilişkin yaşadığı sorunlar, yasal düzenlemelerden olumlu ve/ya olumsuz ne yönde etkilendiği, görüşmeye katılma isteklerine göre şekillenmiştir. Bazı örneklerle kısa süreli tek bir görüşme yapılabilmiş, bazılarıyla ise çeşitli zaman aralıklarıyla art arda birkaç kez uzun görüşmeler yürütülmüştür. Word dosyasına aktarılan işlenmemiş görüşme metinleri içerik çözümlemesine tabi tutularak konuyla ilgili belirli sorunsalları yansıtan temalar halinde ayrıştırılmıştır. Sadeleştirilen ve araştırma sorusuna ilişkin ayıklanmış metinleri temsil eden temalar 3 başlık altında toplanmaktadır: 1. Antrenör lisans kursları sorunsalı 2. Antrenör kademeleri ve UEFA PRO sorunsalı 3. Kayıtdışı antrenörlük sorunsalı ve çalışma sınırlaması esaslı.

Çalışmanın bulgular kısmında verilen görüşme metinleri her bir antrenör için GK 1, GK2, GK3,...GK12 (Görüşülen Kişi) şeklinde numaralandırılmıştır. Örneklerin isimleri gizli tutulmuştur.

BULGULAR

Antrenör lisans kursları sorunsalı

Antrenörler bir kulüple sözleşme imzalayabilmek için Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) tarafından düzenlenen antrenör lisans kurslarından ya da denkliği uygun görülen ülkelerin lisans kurslarından mezun olarak lisans almış, güncelleme kurslarına katılmış olmalıdırlar.³

Teknik adamlar mezun oldukları kurs ve güncelleme kurslarına göre 18 farklı şekilde sınıflandırılmaktadır. Bunlardan “UEFA PRO Lisanslı Antrenör, UEFA Elit A Lisanslı Antrenör, UEFA A Lisanslı Antrenör, UEFA B Lisanslı Antrenör, TFF A Kaleci Antrenörü, TFF B Kaleci Antrenörü, TFF Teknik Direktör, TFF A Lisanslı Antrenör, TFF B Lisanslı Antrenör” belgelerine sahip olanlar profesyonel kulüplerde çalışabilmektedirler. Çalışma alanlarına, yani lig kategorilerine ayrılan her bir lisans kademesinin kursuna katılım için ön koşullar ve ücret belirlenmektedir. Ön koşullarla aranan, bir üst kademe lisans kursuna başvuruda sahip olunan belge ile en az 3 sezon çalışma, açılacak kursun sıralama kriterine göre yapılan sıralamada belirlenen kontenjan içerisinde yer almaktır (TFF Teknik Adamların Eğitimi ve Sınıflandırılması Talimatı, 2016 md.6/1, md.8).

Antrenör lisans kurslarının ücretleri ise başvurulacak lisans kademesine göre değişmektedir (<http://www.tff.org/default.aspx?pageID=1121>, 4.12.2016).

³ Teknik Adamların Eğitimi ve Sınıflandırılması Talimatı, 2016, md.2/g, s.2-3, Antrenör: TFF tarafından düzenlenen kurslardan mezun olarak, lisans almış veya TFF tarafından denkliği kabul edilmiş olan kişileri, i) Lisans Kursu: Teknik adamların eğitimi için esasları işbu talimatla belirlenmiş çalışma alanlarına göre TFF tarafından açılan kursları, j) Güncelleme Kursu: Katılımcıların "TFF" Antrenör Lisanslarının, UEFA normlarına uygun olarak değiştirilmesi amacıyla TFF tarafından açılan kursları ifade eder.

Antrenör Lisans Kurs ve Sertifika Ücretleri	Toplam Ücret	TFF Hesabına	TÜFAD Hesabına
UEFA PRO Lisans	35.000 TL.	30.000 TL.	5.000 TL.
UEFA A kursu	5.900 TL.	5.400 TL.	500 TL.
UEFA Elit A Kursu	5.000 TL.	5.000 TL.	-
UEFA B Kursu	4.500 TL.	4.000 TL.	500 TL.
TFF Grassroots C Kursu	1.000 TL.	300 TL.	700 TL.
UEFA A Kaleci Antrenör Kursu (Profesyonel)	5.000 TL.	4.500 TL.	500 TL.
B Kaleci Antrenör Kursu (Amatör)	1.150 TL	900 TL	250 TL.

Antrenör lisanslarını ilgilendiren bir diğer önemli konu da bazı antrenörlerin puanlamayla ilgili sorunlar, kurs açılmaması ve sıra gelmemesi gibi nedenlerden dolayı yurt içindeki antrenör lisans kurslarına katıl(a)mayıp denkliği uygun görülen ülkelerin lisans kurslarına katılımıdır.⁴

Örneklem grubunu oluşturan antrenörlerden ilgili kurslara başvurabilmek için belirlenen ön koşulları değerlendirmeleri istenmiştir. Antrenörlerden 7 tanesi ön koşulları olumsuz değerlendirirken 5 tanesi ön koşullar hakkında olumlu ifadelerde bulunmuştur.

Olumsuz değerlendirmeler dikkate alındığında, antrenörlerin ön koşulları göreceli ve göstermelik bulduğu, kurslara katılımında üst liglerde belirli süre oynamış futbolculara ayrıcalık tanıdığı⁵, kursların eğitim açısından yetersiz olduğu, kurslara katılım için puanlama sisteminin yanlış olduğu ve puanlamada şeffaflık olmadığı, kişiye özel talimat hükümlerinin konulduğu ve kişiye özel uygulamaların olduğu, koşulların sıklıkla değiştirildiği ve keyfi olduğu, yeteri kadar kurs açılmadığı ve her bir üst kategorideki belgeye başvurabilmek için sahip olunan belge ile 3 yıl çalışma zorunluluğunun mağduriyet yarattığı vurgulanmıştır. Ayrıca, hem Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ya da Spor Bilimleri Fakülteleri mezunlarına ayrıcalık tanınması gerektiği konusunda vurgular yapılırken, tanınmaması gerektiği konusunda olumsuz eleştiriler de getirilmiştir.

53 yaşında UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 1: “...hepsinin göstermelik olduğunu düşünüyorum. Göreceli tanımlar, belgeler ya da istekler onlar. Kesinlikle engeller yanlış, engel koyma çabaları var.” (Bu ön koşullar arasında sahip oldukları belgeler ile çalışma süreleri var. Onları nasıl değerlendiriyorsunuz? Örneğin A belgesi ile 3 yıl çalışmak gibi) “O da işin ayrı bir tarafı ama engeller arasında en masumane duranı. Bu çok mantıksız değil. Sonuçta Ortaokulu okumadan Liseye gidemiyorsunuz mesela. **Ama kariyer sahibi futbolcuyu futbolu bıraktığı zaman çok hızlı bir şekilde başka bir kategoriye koyabiliyorlar.**”

50 yaşında UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 2: “Bana göre ön koşul özgür olması lazım. **Ön koşula gerek yok. Ben diyorum daha donanımlı kurslar olması lazım.** Herşeyden donanımlı bir şekilde eğitime geçmesi lazım. Anatomi, teknik taktik, sosyoloji, psikoloji. İmtihana girmesi lazım. **Kim başarılıysa o devam etmesi lazım. Adam geliyor orada 10 gün, 20 kişi 30 kişi katılıyor o arada 30 kişi de geçiyor.** O zaman bu işe emek verenlere, akademisyen olarak

⁴ Teknik Adamların Eğitimi ve Sınıflandırılması Talimatı, 2016, md.11, s.16, (1) UEFA JIRA Konvansiyonu üyesi ülkelerin lisans kurslarına katılmak isteyen kişiler, bu Talimat’ın 4. maddesinde yer alan koşulları sağlamaları şartıyla, UEFA Antrenörlük Eğitimi Programı ve UEFA Antrenör Anlaşması’nın Yürütülmesine İlişkin UEFA Düzenlemesi’nin 34. maddesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

(2) UEFA JIRA Konvansiyonu üyesi ülkelerdeki bir kurstan mezun olmuş kişiler, bu Talimat hükümleri çerçevesinde kulüplerde görev yapabilirler. Bununla birlikte 1. fıkrada yer alan koşul ve usulleri yerine getirmeyen kişiler tescil edilmez.

(3) UEFA JIRA Konvansiyonu üyesi ülkelerin dışında bir ülkede düzenlenmiş olan bir kurstan mezun adaylar ile ilgili olarak karar vermeye TFF yetkilidir.

⁵ Teknik Adamların Eğitimi ve Sınıflandırılması Talimatı, 2016, md.10, s.15, (1) 10 yıl en üst ligde futbol oynamış veya en az 10 defa A Millî Takımda yer almış futbolcular için UEFA A ve UEFA B kursu ile ilgili çalışma süresi kriterlerinin 2 yılından muaf tutulur. (2) En az 10 defa A Millî Takımda yer almış futbolcular, UEFA PRO Lisans kursuna katılmak için çalışma süresi kriterlerinin 2 yılından muaf tutulur.

donanımlı çocuklara yazık oluyor. Bazı adamlar sadece oynadıkları için onları layık görüyorlar bu işe.”

42 yaşında UEFA A Lisanslı Antrenör GK 4: “Bizim bir okul tarafımız var. Okuldan da mezun olduğumuz için oradan da bir diplomamız var. **Ama şeffaf olmadığından dolayı bana göre yanlış. Mesela bir puanlama yapıyor ama o puanlamayı açıklamıyor yani bir yerde yayınlamıyor.** Benim kaç puanım var veya en son kaç puanla o kursa davet gelmiş. Bunları hiçbir şekilde öğrenemiyoruz. (...) **Bir anda diplomalar nasıl olduğunu anlayamıyoruz.** Aynı şekilde çalışıyoruz, adamın nereden çıktığını biliyoruz. **Puanlamaların yanlış olduğunu falan düşünüyorum.** (...) Çünkü o kadar fazla antrenör var ki 3 yıl istikrarlı bir şekilde çalışabilmek de kolay değil. **Bu sistemden dolayı antrenörlerin mağdur olduğuna inanıyorum. Mutlaka ön koşul olmalı eğitime dayalı...**”

48 yaşında UEFA A Lisanslı Antrenör GK 5: “Tamamen yanlış. Kişiye özel uygulamalar var. **Kişiye özel bazı talimat ve hükümler uygulanıyor. Benden sonra çalışmaya başlamış insanlar şu anda teknik direktörler.** Bu kurslara gidiyorlar. Şeffaf bir şey yok. **Neymiş efendim 10 yıl Süper ligde oynarsan, kaptanlık yaparsan vs. vs. direkt senin önüne çıkıyor.** İyi futbolcu olmakla iyi antrenör olmak arasındaki farkı görün. (...) Diyor ki ben senede 20 kişilik kurs açarım. Bu 20 kişinin dışındakiler ne yaparsa yapsın diyor.”

44 yaşında UEFA A Lisanslı Antrenör GK 6: “2 kişi geldi Besyo mezunlarını (Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu) ön plana çıkarttı. Futbol gelişim direktörleri canları ne isterse onu yaptılar. **Mesela 20 gün içinde ne anlarsın? Çok basit işte. Günde 2 saat masada oturuyorsun. Öğleden sonra 2 saat dışarı çıkıyorsun ve orada gördüklerinin hiçbirini takımında uygulayamıyorsun.** Bence yeterli değil o kriterler. **Ben B belgesi alıp da hiçbir şekilde çalışmayıp da A kursuna gelen hocayı tanıyorum**’nın kontenjanından. **Ama bana gelince sınırlama geliyor.**”

52 yaşında UEFA Elit A Lisanslı Antrenör GK 10: “Zaman zaman çok fazla ağır buluyorum. İşte puan sistemi falan. (...) **İnsanların bu kadar uzun süre bekletilmemesi lazım.**”

Ön koşullar hakkındaki olumlu değerlendirmelerde ise her bir üst kategorideki belgeye başvurabilmek için sahip olunan belge ile 3 yıl çalışma zorunluluğu tecrübe kazanımı olarak yorumlanmış, puan sistemi eleştirilse de ön koşulların olması gerektiği ve yeterli görüldüğü belirtilmiştir.

39 yaşında UEFA A Lisanslı Antrenör GK 3: “Ön koşulları bu normal doğru olarak değerlendiriyorum çünkü 3 yıllık çalışma zorunluluğu var, tecrübe açısından bu gerekiyor. **Bazı uygulamalar üst düzey futbol oynamış kişilere biraz tolerans tanıyor ama aslında bunu pek doğru karşılamıyorum.** O futbol geçmişidir, o çok farklı bir olay, eğitim işi çok farklı bir olay. Onlara da aynı 3 yıllık bir zorunluluk getirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

31 yaşında UEFA B Lisanslı Antrenör GK 8: “Yeterli görüyorum. Ancak tabii puan sistemini de eleştiriyorum. **Akademi liglerinde çalışmış olan antrenörlerimiz daha çok puan alıyor.** Bizim 5 yılda kazandığımız puanı onlar 1 sezon çalışarak alıyorlar. Bu biraz sert oluyor. **Ancak tabii ki ön koşul olacak.** Bu ön koşullar sağlanmadan da herkesin eline geçireceği belgeler olmamalı tabii ki.”

40 yaşında UEFA B Lisanslı Antrenör GK 11: “(...)TFF’nin antrenörlerle daha iyi ilişkiler içersinde başvuruların değerlendirilmesi bence daha makul olur. **Ben teknik direktör olarak bile görev yaptım ama alt yapıda U14, U15 de görev yapan bir hoca benden daha çok puan alıyor.**”

54 yaşında UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 12: “FIFA’ya uyumlu ve UEFA’yla iç içe olmasından dolayı son yıllarda, 3,4 yıldır çok doğru buluyorum.”

Antrenörlere antrenör lisans kurslarına katılabilmek için belirlenen kurs ücretleri hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Antrenörlerden 8 tanesi kurs ücretlerinin yüksek olduğunu belirtirken, 3 tanesi ücretleri normal bulduğunu, 1 tanesi de UEFA A ve UEFA B kurs ücretlerinin normal, UEFA PRO kurs ücretinin yüksek olduğunu ifade etmiştir.

Kurs ücretlerini yüksek olarak değerlendirenler ücretlerin yüksekliğine karşı kurslardaki eğitimi yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Antrenörler ülke ekonomisine ve kursların açıldığı diğer ülkelerin ekonomilerine göre ücretlerin yüksek olduğunu belirtirken, kimi zaman antrenörlerin bankalardan kredi çekerek bu kurslara katıldıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca kurs ücretlerini karşılayabilecek kadar bir kulüple anlaşma ve para biriktirme imkanını bulamayan antrenörlerin varlığına işaret eden antrenörler iş bulma sorununun kurslara katılıp belge alındıktan sonra da devam ettiğini belirtmişlerdir. Diğer taraftan bu ücretleri veriyorlarsa eğer antrenörlerin de özellikle kurs yerleri ve eğitmenler konusunda seçim haklarının olması gerektiğini de eklemiştir.

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 1: “Tabii ki ücreti olmalı bunun. (...) bazılarını tabii ki mantıklı buluyorum ama bazıları son derece yüksek rakamlar. **Bugün o rakamları karşılayabilecek teknik adamların sayısı çok fazla değil. Kurslara katılmak için krediler çekiyorlar, borçlar alıyorlar.** Bunun karşılığı ne yazık ki geri dönüşleri olmuyor.”

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 2: “Valla onların istekleri arzuları bitmiyor. Bana göre yetersiz, çok donanımlı birşeyleri yok yani. **Yakınından borç yaparak kursa gidiyor.E adamın ondan sonra iş bulma garantisi yok. Dönünce iş bulamıyor.** O zaman bu bedelin amacı ne yani. **O zaman o parayı alıyorsan adama da iş imkanını bulman lazım.”**

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA A Lisanslı Antrenör GK 5: “Türkiye gayrisafı milli hasılaya bakın, **kişi başına düşen milli gelire bakın, neye bakarsanız bakın hiç yan yana bile gelemeyeceğimiz ülkelerin bile üstünde bir rakam istiyorlar bizden.** İskoçya’da yapıldı en son PRO Lisans kursu. 5200 Euro mu 5700 Euro mu neydi bildiğim kadarıyla. (...) **500 Lira maaşla altyapıda çalışan hoca 2 yıl evine ekmek götüremezse anca başvurabilecek. Bu nasıl haktır, adalettir.”**

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA A Lisanslı Antrenör GK 6: “...Türkiye’nin yarısı orada var. Hiçbir şekilde Ankara’da hocalık kursuna katılamadım. İkincisi neden Topkapı? Antrenörün çalışma ortamı için uygun değil. Hiçbir şekilde adapte olamıyorsunuz. **Ben mesela 2 defa kursa katıldım. O verdiğim parayı çıkaramadım, çalıştığım halde. (...)** 3.sü o kurs ücreti otel ve malzeme haricinde eğitmenlere kalıyor geriye kalan. O zaman **benim eğitmeni de seçme hakkım olsun. Madem siz bende bütün kriterleri arıyorsunuz.** Eğitim yerini, merkezini, eğitmenini ben belirleyeyim.”

Süper Toto 3.ligde antrenörlük yapan UEFA B Lisanslı Antrenör GK 8: “**Kurs ücretleri bence çok ağır.** Bir Pro lisans şu an 35 bin lira, UEFA A’nın 5400 artı 5000 lira 6000 liraya yakın bir maliyet. **Bu paraları ne yazık ki kazanamıyoruz.”**

Kurs ücretlerini normal olarak değerlendirenler ise belirli bir kesim antrenörün sürekli olarak çalıştığını, ancak büyük bir antrenör grubunun bu kurs ücretlerini karşılayabilecek iş imkanı bulamadığını da ifade etmişlerdir.

Süper Toto 2.ligde teknik sorumlu olarak görev yapan UEFA A Lisanslı Antrenör GK 3: “**Dünya çapında baktığımız zaman 30-35 bin lira normal ama tabii ki herkes bu ücreti ödeyip de kursa gitme sıkıntısı var.** Çünkü çalışan hocalar belli isimler olduğu için sıkıntı yaşayan hocalar oluyor yani kursa gitme konusunda. Hatta kredi çekerek kursa katılanlar var.”

Süper Toto 2.ligde antrenörlük yapan UEFA B Lisanslı Antrenör GK 11: “UEFA A, UEFA B normal ama Pro lisanslar için bence çok.”

Antrenörlerden yurt dışında açılan antrenörlük lisans kurslarına katılımı değerlendirmeleri istenmiştir. Antrenörlerin 12’si de yurt dışındaki antrenörlük lisans kurslarına katılımı uygun bulmaktadır. Ancak 6’sı antrenörlerin yeteri kadar kurs açılmadığından ve puanlama sorunu nedeniyle sıra gelmediğinden dolayı antrenörlerin bu kurslara katılıma mecbur bırakıldıklarını belirtmişlerdir. Mecbur bırakıldıklarını ifade eden antrenörlerden biri yurt dışındaki kurslara sadece lisans belgesine sahip olabilmek için gidildiğini, yabancı dil sorunu nedeniyle bir katkısı olmadığını

düşündüğünü ifade etmiştir. Bir antrenör de antrenör lisans kurslarına katılım sıralamasındaki puanlama ve şeffaflık sorununa işaret etmiştir.

GK 1: “Zorunlu olarak yurtdışına gönderiyor olmak aslında şunu ortaya koyuyor, bazı konularda yetersiz kalıyorsunuz ve yurtdışında eğitim almak zorunda bırakılıyorsunuz. Bu da sizin eksikliğiniz olarak gözüktüyor kurum adına söylüyorum bunu.”

GK 5: “**Azerbaycan için denedim ama bununla ilgili gerekli kaynağı bulamadım, ilişkileri.** Bulursam bu şansını ben de değerlendiririm. **Ben 2 sefer Pro lisans kursuna başvurmuşum. Geçen yıl bir de bu yıl. Geçen yıl 170 kişi başvurmuş ve 80.sıradayım.** Ama geçen seneki o 20 arkadaşın şeylerini çıkarttım TFF’den, bir de kendiminkini çıkarttım. Lütfen bakın dedim ...’ya.(...) **Ya 11 tanesi 12 tanesi profesyonel ligde kulübede oturmamış insanlar. Bu sene de yine başvurduğum bu sefer de 11.yedeğim. 14 kişi aldılar.** Benim eşit yarışma hakkımı elimden alıyorlar bu kadar kişiye kurs açmakla.”

GK 6: “**Haklılar bence. UEFA’da işçiyiz biz. Avrupa’nın her takımında çalışabiliyorsam, Avrupa’nın her yerinde sınava kursa tabii olamam mı yani?** Diyorum ya hep federasyon seçiyor. Bu belgeyle ben Avrupa’da çalışabiliyorum da sadece Türkiye’de mi bu belgeye sahip olmam lazım?”

GK 8: “**Yurtdışında açılan antrenörlük kursları şöyle bana göre uygun.** Çünkü çok kısıtlı bir kurs açımı oluyor ülkemizde. (...) **Daha çok kurs açılrsa ülkemizde ve gerçekten hak eden kişiler gidip bu kurslara katılsalar, kendi hak ettikleri şekilde geçme ya da kalma durumları olsa** bence yurt dışında hiçbir kursa ihtiyaç duyulmaz. Ancak senede bir iki tane A kursunun açıldığı ülkemizde bence yurtdışındaki antrenörlük kursuna gitmek de normal gibi geliyor.”

GK 10: “**Bence onlar sadece göstermelik. Neden diyecek olursanız hangi birisinin yeterli derecede İngilizcesi var ki olayları tam kavrasınlar.**”

Antrenör kademeleri ve UEFA PRO sorunsalı

Futbol antrenörleri sahip oldukları antrenörlük lisans belgelerine göre çeşitli lig kategorilerinde çalışabilmektedirler. UEFA PRO lisansına sahip antrenörler bütün profesyonel lig kategorilerinde, UEFA Elit A lisanslı antrenör tüm kulüplerde Gençlik Geliştirme Teknik Sorumlusu olarak, UEFA A lisanslı antrenör U19 ve altındaki Milli Takımlar ile kulüplerin U21 ve altındaki yaş kategorilerinde teknik sorumlu olarak; Tüm Milli Takımlarda ve tüm profesyonel takımlarda antrenör olarak çalışabilmektedir. UEFA B lisanslı antrenörler ise Profesyonel kulüplerin U15 takımlarında veya amatör kulüplerin her yaş grubundaki takımlarında veya tüm kadınlar ligi takımlarında teknik sorumlu olarak, en alt profesyonel ligdeki takımlarda antrenör olarak görev yapabilirler. 12 yaş altı çocuklara yönelik görev yapacak UEFA B lisanslı antrenörler için özel sertifikasyon programlarına katılma şartı aranabilir (TFF Teknik Adamların Eğitimi ve Sınıflandırılması Talimatı, md.8).⁶

2016/2017 Sezonundan itibaren UEFA lisans sistemine geçiş takvimi tablodaki gibi verilmiştir (TFF Teknik Adamların Eğitimi ve Sınıflandırılması Talimatı, s.34).

⁶ Teknik Adamların Eğitimi ve Sınıflandırılması Talimatı Geçici madde (1), s.19, "UEFA A" Antrenör Lisans'na sahip olan teknik adamlar, 2016-2017 Sezonundan itibaren TFF 3. Lig'de teknik sorumlu olarak görev yapamazlar. Kulüple sözleşmesi devam veya TFF 3.Lig'in ilk resmi müsabakasından önce sözleşme imzalayarak TFF'ye tescil ettirilen UEFA A lisansına sahip teknik adamlar, TFF 3. Lig'de 2016 – 2017 Sezonunda Teknik Sorumlu olarak görev yapabilirler. Ancak, lig müsabakaları başladıktan sonra teknik sorumlu olarak tescil edilecek teknik adamların “UEFA Pro Lisans” sahibi olmaları zorunludur. Talimattaki diğer istisnalar saklı kalmak koşuluyla, “UEFA A” antrenör lisansına sahip olan teknik adamlar, kulüple olan sözleşmesi devam etse bile 2016 – 2017 Sezonundan sonra teknik sorumlu olarak görev yapamazlar.

2016/2017 Sezonu	Süper Lig	U15/UEFA B
		U19/U21/UEFA A
		A Takım UEFA Pro
	1.Lig	U15/UEFA B
		U19/U21/UEFA A
		A Takım UEFA Pro
	2.Lig	U15/UEFA B
		U19/U21/UEFA A
		A Takım UEFA Pro
	3.Lig	U15/UEFA B
		U19/U21/UEFA A
		A Takım UEFA Pro

Teknik adamların çalışma alanlarının sınıflandırıldığı “Teknik Adamların Eğitimi ve Sınıflandırılması Talimatı” ndan hareketle antrenörlereliglere göre sahip olunması gereken antrenörlük lisanslarının uygunluğu hakkındaki görüşleri sorulmuştur.

Antrenörlerin 9’u liglere göre sahip olunması gereken antrenörlük lisanslarını uygun bulmamakta, 2’si ise uygun bulmaktadır. Olumsuz eleştirilerin çıkış noktası ise bütün profesyonel liglerde sadece UEFA PRO lisansına sahip antrenörlerin teknik sorumlu olarak çalışabileceğine dair uygulamadır. Antrenörler talimattaki bu maddelerin uygulamada delineceğini, bu uygulama için henüz uygun bir zamanda olunmadığını, yeteri sayıda kurs açılıp UEFA PRO sahibi antrenörün olmadığını, bu sınıflandırmanın bir kesim antrenör grubunun önünü açtığını ancak büyük bir kesiminin ise pasifize edildiğini, istihdam ilişkilerinin sekteye uğrayıp işsizliğin artmasına sebep olmasıyla yine TFF tarafından istenen antrenör lisans kurslarının ön koşullarını sağlamanın da yolu tıkanıyor için bir üst belgeye sahip olmanın ve dolayısıyla yükselme şansının neredeyse imkansızlaştırıldığını ifade etmişlerdir. Antrenörlerin 1 tanesi ise sorunun saçma olduğunu ifade etmiştir.

UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 1: “Bırakın Pro lisans sahibi olmayı diploması olmayan kişiler bile çalışıyorlar.Türkiye’de diploma sıralaması yaparsanız en üstte diploması olmayan hamili kart yakınıyım anlayışıyla çalışan teknik adamlar var. Onların altında PRO lisans var.Onların altında UEFA A var,onların altında UEFA B var. Böyle bakıldığında sorunuzdaki böyle olacak yasak konulacak anlayışını çok rahat deleceklerini düşünüyorum.”

UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 2: “Normalde böyle bir PRO lisans uygulaması yaptığınızda parası olmayan arkadaşlarımız hiç iş yapamayacak. (...)Ama Türkiye’de isterse hiçbir diploması olmasın onla çalışmak istenildiği takdirde ona bir sıfat bulunabilir yani.”

UEFA A Lisanslı Antrenör GK 3: “Bence bu uygulamanın zamanı değil diye düşünüyorum.Çünkü zamanında eğer gerekli PRO lisans kursları açılmış olsaydı,yeterli sayı sağlanmış olsaydı daha elit liglerimiz olurdu.Ama şu an için uygun bulmuyorum.”

UEFA A Lisanslı Antrenör GK 4: “Hayır kesinlikle uygun bulmuyorum. Çok insanların önü tıkanıyor. İstikrarlı da çalışmadığı için antrenörler ekonomik sıkıntılar da yaşıyor.Yanlış olduğuna inanıyorum. (2016-2017 sezonunda talimata göre bütün liglerde PRO lisans aranacak) Kötü olacak.İnsanlar iş bulamayacak bundan dolayı. (...)Yaşı büyük olan,piyasadan çekilmekte olan insanlar o diplomayı güncelledikleri için onlara bir emeklilik ikramiyesi gibi piyasanın içinde bulunmuş olacak o lisansa sahip olanlar.Bazı gençlerin önünün tıkanıyor düşünüyorum bu sistemden dolayı.”

UEFA A Lisanslı Antrenör GK 5: “Bugün profesyonel liglerde %80 çalışan antrenörler UEFA A lisanslı antrenörlerdir.Çünkü belli bir yaş kategorisi içerisinde. Genç,dinamik,çağdaş,bilime açık,takip eden,kendini geliştiren,hedefi olan.Siz ne yapıyorsunuz bir anda bunları sistemin içinden çıkarıyorsunuz. Diyorsunuz ki amatör

kümede git çalış. (...)Yapacaksın bir şey sen beni yukarıya çıkaracağına aşağı niye yuvarlıyorsun.**Amatör kümede antrenörlük yapan GK 5’i bir Van, bir Siirt, bir Sakaryaspor antrenör olarak çağırır mı? Çağırılmaz di mi? Diyecek ki sen amatör kümede çalışıyorsun kardeşim burası profesyonel lig. Bakın ne kadar problemler doğuyor.** (...) Diyor ki ben senede 20 kişilik kurs açarım.Bu 20 kişinin dışındakiler ne yaparsa yapsın diyor.**Türkiye’de PRO lisans sayısı çok diyorlar. Hayır efendim Türkiye’de 800.** (...) **Bu seneden itibaren hiçbir kulüpte teknik sorumlu olarak çalışmayacağım. Peki ben PRO lisansta bu puanımı nasıl yükselticem bundan sonra? Bak bu hakkımı da elimden aldın.**Bu sıra artık bana hiç gelmicek.”

UEFA A Lisanslı Antrenör GK 6: “Ben UEFA A olabilmek için 3 sene bekledim.Tam UEFA A alıyorum takım çalıştıracam ama bana diyorlar ki sen yardımcı hoca olabilirsin ama teknik direktör olamazsın. **PRO lisans satmaya başladılar artık. Biz de her şey rant uğruna.** HattaPro lisans bile yetmeyecek Türkiye’de çalışmak için dedi.”

UEFA B Lisanslı Antrenör GK 8: “Hiç uygun bulmuyorum. **Çünkü UEFA B belgesine sahip olan biri olarak önümüzdeki sezon artık 3.liglerde bile çalışamayacağız, sözleşme yapamayacağız.**Peki biz bu sözleşmeleri yapamadığımız zaman nasıl puan kazanacağız. (...) Bu kimlere ulaşıyor, A lisansı sahiplerine, PRO lisans sahiplerine, kimlere ne şekilde bir yol açıyor bilmiyorum. **B lisanslı diploma sahiplerinin hatta teknik sorumlu bile olmaları gerektiğini düşünüyorum.**(...)Ya da bu şartları getiriyorsanız o zaman da çok kurs açacaksınız, fiyatları düşüreceksiniz...”

UEFA B Lisanslı Antrenör GK 11: “Kesinlikle uygun bulmuyorum. Bu bir kısıtlamadır. **Her antrenörün, her belge ile her ligde çalışması lazım.**”

Liglere göre sahip olunması gereken antrenörlük lisanslarını uygun bulan antrenörlerden 1’i ise talimatta belirtilen sınıflandırma ve kriterlerin değil bir takım ilişkilerin kimin antrenör olacağını belirlediğini ifade etmiştir.

UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 9: “Valla uygun buluyorum. Şöyle söylemek lazım aslında tabi bir takımın emanet edilecek kişinin bu yeterliliğe sahip olmasında fayda var çünkü koca bir şehrin bütün şeyini veriyorsunuz. Oradaki arkadaşın o ehliyeti sadece o şeyde yeterli olmamalı, belge de yeterli olmamalı bence.(...)Ülkemizde maalesef çok ne yaptığın, ne kadar çalıştığın, kariyer değil, biraz ilişkilerle de ilgilidir bu konu. **Maalesef hocayı da kariyerdan çok ilişkiler belirliyor.**”

Süper Toto 3.ligde teknik sorumlu olarak görev yapan UEFA B Lisanslı Antrenör GK 7 ise kendisine yöneltilen soruya karşılık **“Saçma bir soru bence”** ifadesini kullanmıştır.

Kayıtdışı antrenörlük sorunsalı ve çalışma sınırlaması esası

Antrenörlerle yapılan görüşmelerde, özellikle antrenörlerin çalışma alanlarının, lig kategorilerinin, sahip oldukları lisanslara göre sınıflandırılmasına ilişkin görüşme esnasında bir takım talimat dışı uygulamaların yapıldığı dikkati çekmiştir.

Antrenörlere antrenörlük geçmişleri boyunca sahip oldukları antrenörlük lisansının uygun olduğu liglerde görev yapıp yapmadıkları sorulduğunda 9 tanesi hep lisanslarına uygun lig kategorilerinde çalıştıklarını belirtmişlerdir. Antrenörlerden 1 tanesi ise bu sezona kadarki antrenörlük sürecinde lisansına uygun lig kategorilerinde çalışsa da bu sezon bir başka antrenörün belgesi ile teknik sorumlu olarak çalıştığını ifade etmiştir. Antrenörlerden 1 tanesi ise henüz antrenörlüğe yeni başladığını ifade etmiş, ancak sahip olduğu lisans belgesi çalıştığı lig kategorisinde teknik sorumlu olmasına uygun olmasa da bunu belirtmemiştir. 1’i ise daha önce sahip olduğu lisansla çalışması için yeterli olmadığı lig kategorisinde çalıştığını belirtmiştir. Antrenörlerin 1 tanesi ise hep lisanslarına uygun lig kategorilerinde çalıştığını belirterek sorunsala başka bir açıdan da yaklaşmış, sahip olduğu lisans ile çalışabileceğinin daha altındaki lig kategorilerinde çalışmak zorunda kaldığını ifade etmiştir.

Antrenörler sahip olunan antrenörlük lisanslarının uygulamada çok önemli olmadığını, eğer kulüp o antrenörle çalışmak istiyorsa, antrenörün sahip olduğu belge o ligin kriterine göre yetersiz

olsa da o lige uygun lisansa sahip bir antrenörün belgesinin tescil ettirilip, uygulamada görüşmelerde anlaştıkları antrenörlerin teknik sorumlu olarak görev yaptıklarını belirtmişlerdir.

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 1: “Diplomanın değer karşılığıydı o ligler ama **bugünün koşulları daha farklı. Ne kadar çok diplomaya sahip olsanız da fark etmiyor, diploması olmayanlar da çalışabiliyor.** (...)Bir tanesi benim önüme geçtiği için net olarak biliyorum. Benim anlaşma ihtimalim olan bir kulübe,yanlış bilmiyorsam B diploması var,o diploma ile sözleşme yaptı.**Kayıtdışı bunların tamamı.(...)Köşesine çekilmiş, teknik direktörlük yapmayan PRO lisanslı abilerimiz var bunlar diplomalarını kiralyorlar.”**

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK2: “Başkanlar yapıyor takımları herşeyi.**PRO lisans gelmiş o gelmiş önemli değil o seninle çalışmak istiyorsa her türlü çalışır.”**

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA A Lisanslı Antrenör GK 4: “Evet ama UEFA B lisansım varken UEFA A lisansına ihtiyacım oldu.Alisansım olmadığı için bir kulüple görüşmem vardı ama anlaşma yapamadım. (...) **Antrenör de kayıt dışı işlem yapıyor bu sistem de.”**

Süper Toto 2. ligde teknik sorumlu olarak görev yapan UEFA A Lisanslı Antrenör GK 3: “Şu anda PRO lisansım olmadığı için PRO lisanslı bir hoca ile anlaşıp ama sorumluluk bende olacak.O şekilde çalışacağım. (...)zaten şu an **3.liglerde çalışan hocaların çoğunda PRO lisans yok.”**

Süper Toto 2.ligde antrenörlük yapan UEFA B Lisanslı Antrenör GK 11: “Şu an **Türkiye’de UEFA B sadece BAL liglerinde çalışabiliyor.** Ama ben 3.liglerde de çalıştım.” (Teknik sorumluluğu kastediyor).

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA A Lisanslı Antrenör GK 6: “Hayır. Hayat şartları ve çalışma şartları değiştiriyor bunu. Ama bir şekilde zorunlu yapılması gereken stajlara katılıyorsun.**Elimdeki belgeyi gerekli yerde kullanmadım.”**

Teknik adamların statüsünü ve çalışma esaslarını belirleyen talimatta yer alan “Teknik adamlar aynı sezon içerisinde en fazla iki kulüp adına tescil edilebilirler.” maddesi ile antrenörlerin çalışma hayatlarına sınırlama konulmuştur (Teknik Adamların Statüsü ve Çalışma Esasları Talimatı, 2010, md.6/5). Buna göre antrenörler bir sezon içerisinde en fazla 2 kulüple sözleşme yapabilmekte yani mesleğini devam ettirebilmektedir.

Antrenörlere bu uygulama ile ilgili görüşleri sorulduğunda 4’ü bir sezonda tek sözleşmenin yeterli olması gerektiğini, tek sözleşmenin yeterli olması gerektiğini ifade eden antrenörlerden 2’si ile birlikte toplamda 7 antrenör kulüplere sınırlama getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Antrenörlerin 1’i Türkiye şartlarına göre uygun olduğunu, 1’i arz ve talebin bunu belirlemesi gerektiğini ifade etmiştir. Kulüplere sınırlama getirilmesi gerektiğini ifade eden antrenörlerin 3’ü ile birlikte toplamda 4 antrenör de bir kesim antrenörün kurdukları çeşitli ilişkiler vasıtasıyla kulüpler arası dolaştıklarını, bu nedenle zaten mağdur olduklarını, bu sınırlamanın onların çalışma hayatlarını daha da zorlaştırdığını belirtmişlerdir.

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 1: “Yanlış değerlendiriyorum.Tek sözleşme yeterli ama tabii bu sözleşmeyiyaptığınız takdirde hoca sözleşmeyle sınırlı kalıyor kulüpler sınırlı kalmıyorlar hoca ile yolları ayırdıklarında hoca yeni bir kulüp aramak zorunda kalıyor.Ama kulüpler bu hakları korumuyorlar.Her teknik adama mutlaka ve mutlaka tek sözleşme hakkı verilmeli ama o sözleşmenin içeriğinin sözleşme sonuna kadar, yıl sonuna kadar, yeni bir dönemde çalışma hakkı elde edene kadar mutlaka geçerli olması gerektiğini ısrarla söylerim. Anlaşma koşullarının kulüpler tarafından mutlaka yerine getirilmesi gerektiğini savunan bir kişiyim. 2. sözleşmeyi yaptığınızda bu sefer bir başkasının hakkını gasp etmiş oluyorsunuz...”

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 2: “Bana göre tek bir teknik direktörle çalışmakta fayda var. Çünkü istikrar olması

lazım,istikrar olmazsa...Uzun vadeli çalışması lazım teknik direktörün.Bana göre bir sezonda 2 anlaşma o zaman takımlar için de geçerli olması lazım.Yani daha fazla antrenör olmaması lazım.Adamın canı sıkılıyor yenildin diyor başkasını alıyor. 10 tane antrenörle anlaşılıyor. O zaman teknik direktörlere adaletsizlik oluyor.”

Süper Toto 2.ligde teknik sorumlu olarak görev yapan UEFA A Lisanslı Antrenör GK 3: “Bence mantıklı güzel bir uygulama.Hatta kulüplere de böyle bir zorunluluğun getirilmesinin çok daha iyi olacağını düşünüyorum. Çünkü aynı isimler dolaşüyor 2.liglerde olsun 3.liglerde olsun.O yüzden bu uygulamanın kulüpler için de olmasının daha avantajlı olacağını düşünüyorum.”

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA A Lisanslı Antrenör GK 4: “Bana göre yanlış.Kısıtlamaya gidilmiş oluyor. Aslında onu teknik adam adına değil de kulüp adına yapmak gerekiyor.Yani kulübün istikrarlı olabilmesi için,kulübün menfaati için,antrenörün gelişimi için kulüpte sınırlama yapmak gerekiyor antrenörde değil.”

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA A Lisanslı Antrenör GK 5: “Bu insan haklarına aykırı, çalışma özgürlüğüne aykırı, fırsat eşitliğine aykırı. (...)Antrenörlerin dayı diye tabir ettiğimiz,abi diye tabir ettiğimiz arkalı kişilerle çok fazla şekilde takılmaları gzmeleri.Siyasi destekle antrenörlerdeki fırsat eşitliğinin önüne geçerek takım çalıştırmaları.Eğer bunlarsa bunun önüne bu şekilde geçemezsiniz.Ha yok eğer kulüplerin idarecilerinin,yönetimlerinin çok antrenör değiştirmesini engelleyecek bir çalışma yapmak istiyorsanız, bu antrenörlerin çalışma haklarını ikide sınırlı tutarak değil kulüplerin çalışma haklarını ikide tutarak bunu gerçekleştirebilirsiniz.”

Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA A Lisanslı Antrenör GK 6: “Bence Türkiye şartlarında ve Türkiye’deki hoca karakterleri içerisinde gayet normal. Bundan sonraki yani senede 2 transferden fazlası anormal olur.Çünkü bazı hocalar fırsat vermiyorlar diğerlerinin çalışmasına. (...) Bizde hocalar kulüp arıyor, kulüpler teknik direktör aramıyor. Avrupa’daki gibi kulüpler teknik direktör arasa siyasi yollardan farklı şekillerde hocalar kulüplere gitmese tamam.Bizde kulüpler hoca aramıyor ki.Şu hocanın altyapısına bakalım,2.ligde şampiyonluklar yaşamış,bilgili,deneyimli...”

Süper Toto 3.ligde antrenörlük yapan UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 9: “Ben çok doğru bulmuyorum. Ama ülkemizin antrenör sayısı gereğince böyle bir uygulamaya gidilmiştir. Ama bu arz talep meselesidir. Ben bunu çok mantıklı bulmuyorum.”

Süper Toto 2.ligde antrenörlük yapan UEFA B Lisanslı Antrenör GK 11:“Bence olumsuz değerlendiriyorum. Bunun bir teknik adam için en az 3 sözleşme yapılabilmesi lazım. Aynı şartların kulüpler için de geçerli olması lazım.”

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmanın birinci teması “Antrenör lisans kursları sorunsalı” olarak başlıklandırılmıştır. Bu tema altında antrenörlük lisans kurslarına başvuru ön koşulları, kurs ücretleri ve yurt dışındaki antrenörlük lisans kurslarına katılım ele alınmıştır.

Çalışmadaki antrenörlerin çoğunluğunun ifadeleri antrenörlük lisans kurslarına başvuruda aranan ön koşulların belirli bir gruba ayrıcalık tanıdığı, puanlamada şeffaflığın olmadığı hatta kayırmacılığın olduğu, puanlama sisteminin yanlış işletildiği yönündedir (GK2, GK4, GK5, GK6). Antrenörlerin ön koşulları genel olarak olumlu değerlendiren kısmı dahaçoğunluğun bu konulardaki ifadelerine katılmaktadırlar (GK8, GK11). Ayrıca yeteri kadar kurs açılmaması ve puanlamadan kaynaklanan uzun bekleme süreleri de mağduriyet sebebi olarak değerlendirilmektedir(GK5, GK10). Antrenörlük lisans kurslarına başvuruda aranan ön koşulların tekrar gözden geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Temelde puanlama sistemi üzerinde yoğunlaşmış sorunların, özellikle sistemdeki ayrıcalık ve kayırmacılık algısını yok edecek şekilde çözümlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Sorunsalı teşkil eden bir diğer konu da antrenör lisans kurslarının katılım ücretleridir. Antrenörlerin çoğunluğunun ifadeleri antrenör lisans kurslarının eğitim açısından yetersiz olmasına rağmen katılım ücretlerinin yüksek olduğu yönündedir (GK2,GK5,GK8,GK1,GK3). Antrenörlerin ifadeleribir kesim antrenörün söz konusu kurs ücretlerini karşılayabilecek kazançlar elde edemediklerine, belirli bir kesim antrenörün ise sürekli çalışmasını sağlayacak özellikle siyasi bağlar gibi mesleki yeterlilik dışı bir takım unsurların varlığına işaret etmektedir. Antrenör lisans kurslarının eğitim kalitesine yönelik olumsuz eleştirinin dikkate alınması gerekliliğinin yanında kurs ücretlerinin mevcut antrenör emek piyasasına özgü koşulların da gözetilerek belirlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Antrenör lisans kursları sorunsalı teması altında ele alınan bir diğer konu ise puanlama ile ilgili problemler, sıra gelmemesi gibi çeşitli sebeplerle yurt dışındaki antrenörlük lisans kurslarına katılımıdır. Antrenörlerin tamamı tarafından uygun bulunan yurt dışındaki antrenörlük lisans kurslarına katılım konusundaki genel görüş, yeteri sıklıkta kurs açılmaması ve puanlamadaki sorunlar nedeniyle sıra gelmediğinden dolayı antrenörlerin bu kurslara katılmaya mecbur bırakıldıkları yönündedir (GK5, GK8). Bununla birlikte GK 10 yurt dışındaki kurslara yabancı dil sorunu nedeniyle mesleki katkıdan çok lisans belgesine sahip olabilmek için gidildiğini ifade etmiştir.

Çalışmanın ikinci teması “Antrenör kademeleri ve UEFA PRO sorunsalı” olarak başlıklandırılmıştır. Bu tema altında profesyonel liglerde çalışma uygunluğuna göre antrenörlük lisansları ele alınmıştır. Antrenörlerin tamamına yakını liglere göre sahip olunması gereken antrenörlük lisanslarını uygun bulmamaktadır. Bu konudaki sorunun temel kaynağının, bütün profesyonel liglerde sadece UEFA PRO lisansına sahip antrenörlerin teknik sorumlu olarak çalışabileceğine dair uygulama olduğu görülmektedir. Antrenörlerin ifadeleri bu sınıflandırmanın bir kesim antrenör grubunun önünü açtığı, ancak, büyük bir kesiminin ise hem bir üst belgeye sahip olmak için ön koşulları yerine getirme sürecinde seçeneklerini sınırlandırdığı hem de istihdam olanaklarının kaybına yol açtığı yönündedir. Ayrıca bir önceki temada ifade edilen bir kesim antrenörün çeşitli ilişkiler yoluyla, piyasadaki rekabetten nispeten az etkilendiğine dair görüşler yinelenmiştir (GK1,GK2,GK4,GK5,GK8). Liglere göre sahip olunması gereken antrenörlük lisanslarını uygun bulan GK 9 da “(..) **Maalesef hocayı da kariyerden çok ilişkiler belirliyor.**” şeklindeki ifadesi ile bu görüşü desteklemiştir. Yeteri sıklıkta kurs açılmadığına dair ifadeler bu temada da tekrarlanmıştır.

GK 7 ise tema ile ilişkilendirilen soruyu “**Saçma bir soru bence.**” şeklinde cevaplamıştır.

Çalışmanın üçüncü teması “Kayıtdışı antrenörlük sorunsalı ve çalışma sınırlaması esası” olarak başlıklandırılmıştır. Bu tema altında antrenörlerin talimatta sınıflandırılan lisans belgeleri ile çalışma alanlarının uygulamada örtüşüp örtüşmediği ve aynı sezon içerisinde en fazla iki kulüp anlaşılabilmesine dair çalışma esası ele alınmıştır.

Antrenörlerin bir kısmının hali hazırda bu uygulamanın dışında, yani kayıtdışı çalıştıkları (GK3,GK7), hiç kayıtdışı çalışmamış olanların da talimat dışı bu uygulamaları kanıksadığı(GK1,GK2,GK4) görülmektedir. Sorunsalı en çarpıcı şekilde özetleyen ifadeler ise şöyledir: “(..) **Çok uzun zamandır köşesine çekilmiş, teknik direktörlük yapmayan Pro lisanslı abilerimiz var bunlar diplomalarını kiralyorlar (GK 1).**” “(..) **Adam menajer yapıyor, genel menajer yapıyor gene o işin içerisinde sokuyor (GK 2).**”

Liglere göre sahip olunması gereken antrenörlük lisanslarını değerlendirmesi istendiğinde soruyu **-saçma- bulan GK 7**’nin antrenörlüğe yeni başlamasına rağmen UEFA B lisansı ile Süper Toto 3.liginde teknik sorumlu olarak görev yapabilmesi soruyu neden saçma bulduğunu da açıklamaktadır. Talimatta yer alan sınıflandırmaya göre sahip olduğu UEFA B lisansı ile resmi kayıtlarda teknik sorumlu olarak tescil edilememektedir. Antrenörlerimizden **UEFA PRO lisans sahibi GK 9** ilgili kulübün teknik sorumlusu olarak tescil edilmiştir ancak kulübün resmi sitesi de dahil olmak üzere teknik sorumlusu olarak tanınan antrenör GK 7’dir. GK 7’nin futbolu yeni bırakmış ünlü bir eski futbolcu olması da antrenörlerin antrenör emek piyasasındaki belirli bir antrenör kesimine sağlanan avantajlar konusundaki görüşlerini doğrular niteliktedir.

“Hayır. Hayat şartları ve çalışma şartları değiştiriyor bunu. Ama bir şekilde zorunlu yapılması gereken stajlara katılıyorsun. Elimdeki belgeyi gerekli yerde kullanmadım.” şeklindeki ifadesi ile GK 6 antrenör emek piyasasındaki eksik istihdam unsurlarına işaret etmiştir. Burke (1997) ve Glyde (1977) niteliğe dayalı eksik istihdamı iş ve çalışan arasındaki nitelik farkıyla açıklamıştır. Futbol antrenörleri, sahip oldukları lisans belgelerine göre çalışabilecekleri lig kategorisinin altında bir lig kategorisinde istihdam ediliyorlarsa eksik istihdamın varlığından söz edilebilir. Bu durumda, işinin gerektirdiğinden daha yüksek eğitim düzeyine, daha fazla niteliğe ve mesleki tecrübeye sahiptir denilebilir. Şaşmaz Ataçoğu ve Zelyurt’un 2013 yılında yürüttüğü araştırmada da antrenörlerin, eğitim, tecrübe ve niteliklerine; sahip oldukları lisans belgelerine göre çalışmadıklarına rastlanmıştır.

Temayı oluşturan aynı sezon içerisinde en fazla iki kulüp ile anlaşılabilmesine dair çalışma esası konusunda antrenörlerin ortak görüşleri tek sözleşmenin yeterli olması gerektiği (GK1) ve kulüplere -de- benzer bir sınırlama getirilmesi gerektiğidir (GK5). Sayıca fazla antrenör olması ve belirli bir kesim antrenörün çeşitli ilişkiler yoluyla sürekli olarak kulüp bulabildiği (GK6) ancak diğer antrenörlerin iş bulma sıkıntısı, kulüpler tarafından kolayca işlerine son verildiği vurgulanmaktadır (GK2).

Bir başka bakış açısıyla Orhan (2013) TFF’nin teknik adamlarla ilgi talimat hükümlerinin bilinirliği konusuna dikkat çekmiş, genel olarak futbol antrenörlerinin mevzuat konusunda bilgisiz olduğunu vurgulamıştır.

Çalışmanın yürütüldüğü 6 aylık süre içerisinde görüşme yaptığımız antrenörlerin istihdam durumlarında değişiklikler de olmuştur. Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA PRO lisanslı antrenör GK 1 daha sonra 3.ligde antrenörlük yapmaya başlamış ve kısa süre içerisinde kulübü bırakma kararı almıştır. Ancak GK1’in sözleşmesi feshedilmemiştir. Söz konusu kulüp tarafından hala GK1’in UEFA PRO lisansı kullanılmakta ancak başka bir antrenörle -kayıtdışı- olarak çalışmalara devam edilmektedir. GK1’in şu an gizli işsiz olduğu söylenebilir. Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA PRO lisanslı antrenör GK 2 de daha sonra 3.ligde yer alan bir kulüple anlaşmış ve kısa süre içerisinde işine son verilerek sözleşmesi feshedilmiştir. Şu an hala bir kulüple anlaşma yapmamıştır. Görüşme yaptığımız dönemde kayıtdışı olarak Süper Toto 2.ligde teknik sorumlu olarak görev yapan UEFA A Lisanslı Antrenör GK 3’ün de sözleşmesine son verilmiştir. GK 3 de hala bir kulüple anlaşma yapamamıştır. Görüşme yaptığımız dönemde işsiz olan UEFA A Lisanslı Antrenör GK 6 daha sonra 3.ligde yer alan bir kulüple anlaşmış ve kısa süre içerisinde işine son verilerek sözleşmesi feshedilmiştir. Şu an hala bir kulüple anlaşma yapmamıştır. Görüşme yaptığımız dönemde Süper Toto 2.ligde teknik sorumlu olarak görev yapan UEFA PRO Lisanslı Antrenör GK 12’nin de işine son verilmiş ve şu anda işsizdir. Görüşme yaptığımız dönemde Süper Toto 2.ligde antrenörlük yapan UEFA B Lisanslı Antrenör GK 11 ise GK 12’nin kulüpten ayrılmasından sonra teknik sorumlu olarak görev yapmaya başlamıştır. Söz konusu kulüpte resmi olarak ise UEFA PRO Lisanslı bir başka antrenör tescil edilmiştir. Örnekleme giren antrenörlerin çalışma hayatının görüşmelerden sonraki süreçte de gözlemlenmesi futboldaki istihdam hareketliliğinin istikrarsız çalışma ilişkilerini ortaya koyduğu görülmektedir. Ortalama 4 ay gibi bir sürede örneklerin işe girip işten çıkması, yeni kulüplerle anlaşmaları, yeni kulübe uyum sağlamadan işin bırakılması ya da bırakılması vb. unsurlar güvencesiz iş ilişkilerini resmetmektedir. Bu örneklerin de gösterdiği gibi futbola ilişkin çeşitli yeni yasal düzenlemeler ve kurallar resmi görüntüyü yansıtmamasına rağmen çalışma ilişkilerinde rasyonel işleyişin yerini Türk futbolunun ilişkilerine özgü gayriresmi süreçlere bıraktığı görülmektedir.

Ülkemizde UEFA sistemi temel alınarak futbola ilişkin açılan antrenör kurslarının eğitim programı içerik ve tasarım olarak tekrar düzenlenme ihtiyacı akla gelen sorulardan birisi olmaktadır. A takımlarda UEFA Pro belgesine sahip teknik adamların çalışabilmesi durumunun ise Türk futboluna nitelik olarak ne kadar yarar sağlayacağı konusunda soruları akla getirmektedir. Sadece en üst kademe belgeli teknik adamları bütün profesyonel liglerde en üst yetkili kılmak futbolun kalitesine, Türk futbolunun altyapı ve sporcu yetiştirme sistemine, uluslararası arenada ülke olarak

yükselmeye ne kadar katkı sağlayacaktır? Şu anki resmi talimatlara göre antrenörlerin, sahip oldukları kademelerinin gerektirdiği ve yasal istihdam olarak örtüştüğü lig ve kulüplerde de uygulamada istihdam açısından yer edinemediğine rastlanmaktadır. Sözkonusu ilişkiler, spor gibi uzmanlık isteyen bir istihdam alanında ülke futbolunun da kalitesini yükseltecek eğitim ve liyakat kriterinin sönümlendiğini göstermektedir. Son tahlilde Türk futbolundaki kayıtdışı süreçler, eğitim kriterinin yükseltme ihtiyacı gibi konu başlıkları çözümlenmeyi ve tartışılmayı beklemektedir. Futbolun toplumumuzda en fazla ilgi çeken spor dalı olması, futbolun niteliğinin yükselmesi bağlamında toplumsal fayda ilkesinin ve futbolu icra eden aktörlerin gelecekteki vizyonunun bilimsel olarak irdelenmesini zorunlu kılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Burke, R. J. (1997). Correlates Of Under-Employment Among Recent Business School Graduates, *International Journal of Manpower*, 18:627-635 In Mckee-Ryan, F.M. ve Harvey J. (2011). I Have a Job, But...”: A Review of Underemployment, *Journal Of Management*, Vol.37,No.4, July, p.962-996.
- Egesoy, H. (2010). The Investigation Of Turkish Soccer Super League Coach Changes, *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, Vol. 1, No.2, p.37-48.
- Glyde, G. P. (1977). Underemployment: Definition and Causes, *Journal of Economic Issues*, Vol. XI, No. 2, 245-260 In Kumaş, H. ve Çağlar, A. (2011). Türkiye’de Kadın Eksik İstihdamını Belirleyen Faktörler: Tük 2009 Hanehalkı GGgücü Anketi Ham Verileri İle Cinsiyete Dayalı Bir Karşılaştırma, *Çalışma ve Toplum*, 2011/2, 249-289.
- Güloğlu, T. (2005). The Reality Of Informal Employment In Turkey, *Visiting Fellow Working Papers*, Cornell University ILR School, p.1-37.
- Orhan, Ü. (2013). *Profesyonel Futbol Teknik Adam Sözleşmesi ve Uygulama Sorunları*, Beta Basım Yayım, 1. Baskı, İstanbul, s.171.
- Şaşmaz Ataçoğu, M., Zelyurt, M.K. (2013). Eksik İstihdam Bağlamında Futbol Antrenörlüğü, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/12 Fall 2013, p. 1201-1218.
- TFF Teknik Adamların Eğitimi ve Sınıflandırılması Talimatı, 2016, md.2/g; s.2-3, md.6/1, md.8; s.5-15, md.10; s.15, md.11; s.16, Geçici madde (1); s.19, s.34.
- TFF Teknik Adamların Statüsü ve Çalışma Esasları Talimatı, 2010, md.3; s.3, , md.6/5; s.4. <http://www.haberturk.com/yenimedya/haber/1122801-aslinda-hepsi-birer-tesaduftu>, 17.11.2016. <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=1121>, 4.12.2016.

Extended English Abstract

Football, which is accepted as an economic sector, has created a kind of working environment where particularly the players and the coaches from various stages have been employed regarding the regulations over their working lives. The working lives of the football coaches, which constitute a part of the labor force within the labor market of football, are regulated according to the “Instructions on the working principles and status of technical staff” and “Instructions on the training and classification of the technical staff” issued by Turkish Football Federation.

It is essential for a football coach to complete an appropriate coaching training for the league type in which the negotiated football club exists and have the necessary certificate so that the coach be able to sign a formal contract with the club. When these coaching trainings are considered, the most crucial points that affect the working lives of the coaches are the prerequisites for applying mentioned trainings and working area classifications. On the other hand, training fees

come up to be both the reason and the result of some certain problems that concern employment. Another important issue related with coaching certificates is that some coaches participate in accredited countries’ trainings since they either are not able to or do not participate in domestic training sessions due to scoring problems, not being able to find available sessions or not being able to find any vacancies for the available sessions.

The regulations on working lives of the coaches and the structure of the labor market of football might sometimes lead the business collection between the coaches and the clubs to some kind of unrecorded means that are off the instructions which the parties are subject to. On the other hand, the restriction that limits the technical staff to make contracts with maximum two clubs in the same season may have various effects on the working process of the coaches.

The coaches are able to work in different league types according to the license types they have. This qualification method on the certificates considering the working areas of the coaches cause various kinds of opinions on the acceptability of the qualification within the labor market of football relating both the prerequisites for applying trainings and the issue of informal working.

Although some present coaches who used to be famous footballers previously are not affected by the mentioned regulations relating the working lives of the coaches, it can be observed that they create some economic problems for a wide range of coaches. The main reason of the study has been the belief of the necessity in figuring the problems faced by the coaches relating business collections, bringing these problems up for discussion and contributing in possible solutions. *In this study, the profession of coaching in professional leagues has been analyzed within the context of instructions that can be considered as a kind of independent variable that regulate the working lives of the coaches. Finding out the effects of official instructions on the training processes of the coaches; their career opportunities, employment types and especially economic profits consist the objective of the study.*

The sample group consists of the coaches working in Turkish football leagues. The group includes 12 football coaches who have UEFA PRO, UEFA A, UEFA Elite A and UEFA B certificates. Semi-structured in depth interview method which is a peculiar research method to ‘‘Qualitative Method’’ has been carried out during the study. The interviews had been recorded and then the related parts were transferred into word documents. Following a thematic analysis, 3 main themes have been determined. These main themes are respectively as follows: 1. The problem of coaching trainings; 2. The problem of coach types and the problem of UEFA PRO; 3. The problem of unrecorded coaching and the principle of working restrictions.

The findings relating the first theme is as follows: The coaches find the prerequisites relative. The players who used to play in upper leagues are being granted privileges while participating in trainings. The scoring system is not an objective system and not an appropriate practice at all. The conditions are being updated frequently. There are not enough training sessions. The obligation of working for 3 years with the current certificate in order to apply for an upper level of certificate causes an unjust treatment. Most of the coaches find the training fees so high that some have stated to receive a bank loan just for participating in those trainings. It has been stated that a certain group of coaches are able to work constantly whereas a great number of coaches are not able to find working opportunities to afford training fees. All the interviewed coaches, the number of which is 12, find the participation in the trainings abroad quite reasonable. 6 of them have stated that there are not enough available sessions and they are not able to find vacancies in those available ones due to scoring system. Therefore, they are obliged to take trainings abroad.

As for the second theme; 9 of the coaches think that the required certificates are not appropriate for the leagues whereas 2 think just the opposite. One of the coaches has stated the question to be nonsense. The starting point of the negative criticism is the practice that enables just the coaches having UEFA PRO certificate work in all professional leagues.

When the third theme was asked one of the coaches stated that he was still working informally while 1 stated to have worked informally before. The coach who found the question

relating the 2nd theme nonsense, did not state working informally although he was. When the coaches were asked their opinion on the restriction that limits the number of the clubs to be worked with in one season, they all stated that single contract should be sufficient. On the other hand, they stated that a similar restriction should be applicable for the clubs as well.

The general findings of the study are as follows: the tendency of favoritism while arranging the trainings, high training fees, being forced to go abroad for training, providing advantage for a certain group of coaches with the UEFA PRO practice, limited promotion opportunities, the tendency of increase in unemployment rates, the emphasis on the increase in informal working rates in spite of the instructions, the event of certificate rental and the fact of coaches without certificates. These mentioned findings reveal that the criteria of competence and training in football is fading away. Stating that the attitude of favoritism that ignores the criterion of competence and informal working in such a specialization demanding field shall not promote the quality of Turkish football would not be a mistaken conclusion. Placing social practices relating football, which is the sport that attracts the attention of the masses the most in the country, into a rational framework is considered essential for the sake of both the quality and social benefit. It is clearly understood from the results of the research that many of the instructions regulating football need to be re-examined with the relevant rules. Reforms to be carried out in this direction in football should be applied in such a manner that the benefits of both the Turkish coaches and the clubs shall coincide with each other.